

7. Про внесення змін до Положення про Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України: постанова Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2018 р. № 243. Офіційний вісник України. 2018. № 31. Ст. 280.

8. Про утворення Національного агентства з питань запобігання корупції: постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2015 р. № 118. Офіційний вісник України. 2015. № 24. Ст. 664.

9. Корнієнко М.В. Сучасний стан виконання антикорупційних вимог Європейського Союзу в Україні. Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі: матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 8 грудня 2017 р.). К.: Вид-во Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 118–121.

10. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697–VII. Відомості Верховної Ради України. 2015. № № 2–3. Ст. 12.

11. Про затвердження Положення про Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру Генеральної Прокуратури України: наказ Генеральної Прокуратури України від 12 квітня 2016 р. № 149. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/file_downloader.html?_m=fslib&_t=fsfile&_c=download&file_id=198845.

УДК 349.2

МЕДВЕЦЬКА О.О.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТВОРЧИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті проаналізовано позитивний закордонний досвід правового регулювання охорони праці творчих працівників. Виявлено позитивні риси трудового законодавства європейських країн у досліджуваній сфері. Запропоновано шляхи запозичення в Україну.

Ключові слова: зарубіжний досвід, правове регулювання, охорона праці, творчі працівники, трудова діяльність.

В статье проанализирован положительный зарубежный опыт правового регулирования охраны труда творческих работников. Выявлены положительные черты трудового законодательства европейских стран в исследуемой сфере. Предложены пути внедрения в Украине.

Ключевые слова: зарубежный опыт, правовое регулирование, охрана труда, творческие работники, трудовая деятельность.

In the article the positive foreign experience of legal regulation of labor protection of creative workers is analyzed. The positive features of the labor legislation of European countries in the field of study are revealed. The ways of borrowing to Ukraine are offered.

Key words: foreign experience, legal regulation, labor protection, creative workers, labor activity.

Важливим аспектом правового регулювання охорони праці творчих працівників є вивчення та накопичення закордонного досвіду. В іноземних країнах професії творчого працівника належить особливе місце в системі правового регулювання охорони праці. І не випадково, адже в будь-якій державно-правовій системі робота творчих працівників зумовлюється не тільки спе-

цифікою правового регулювання трудової діяльності, а й особливими умовами й оплатою праці, організацією процесу творчої діяльності та трудовою дисципліною. Вивчення та накопичення особливостей закордонного досвіду правового регулювання охорони праці творчих працівників сприятиме їх утвердженню та вдосконаленню в механізмі організації правового регулювання охорони праці творчих працівників в українській державі.

Специфіка трудової діяльності творчих працівників створює передумови для ухвалення спеціальних нормативно-правових актів, що регламентують особливий характер появи трудових відносин, забезпечення охорони праці для такої категорії працівників.

Актуальність теми дослідження полягає в необхідності вивчення закордонного досвіду правового регулювання охорони праці творчих працівників, специфічних характеристик правового регулювання охорони праці творчих працівників в різних іноземних країнах, запозиченні закордонного досвіду правового регулювання охорони праці творчих працівників, визначенні позитивних моментів правового регулювання охорони праці творчих працівників, удосконаленні механізмів правового регулювання охорони праці творчих працівників, з огляду на іноземний досвід, виокремлення шляхів запозичення такого досвіду для української держави.

Сьогодні українська держава не може повною мірою захистити та забезпечити особливості правового регулювання охорони праці творчих працівників, тому все актуальнішим стає накопичення та впровадження закордонного досвіду охорони праці останніх.

Вивчення, запровадження та накопичення закордонного досвіду правового регулювання охорони праці творчих працівників є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави для підвищення якості, захисту й охорони праці творчих працівників, а також розкриття їхнього творчого потенціалу.

В юридичній науці комплексного дослідження та вивчення закордонного досвіду правового регулювання охорони праці творчих працівників і шляхів запозичення його для України проведено не було. Але окремі аспекти цього питання досліджено в працях таких науковців, як: М. Агарков, М. Александров, А. Абрамов, С. Алексєєв, М. Бару, Я. Безугла, Є. Бондаренко, Н. Болотіна, Л. Бугров, П. Бущенко, С. Васьковський, К. Варшавський, О. Волкова, В. Венедіктова, Л. Гінцбург, С. Головіна, К. Гусов, Г. Гончарова, В. Гоц, В. Жернаков, І. Зуб, З. Іванова, П. Ізюти, Р. Каримов, Р. Кондратьєв, Н. Коркунов, О. Красавчиков, Л. Лазор, Р. Лівшиць, Л. Лепех, С. Маврин, М. Марченко, Ж. Мірошнікова, П. Пилипенко, С. Прилипка, В. Прокопенко, О. Процевський, Н. Саликова, Л. Сироватська, В. Ротань, Р. Халфіна, Н. Хуторян, Г. Чанишева, І. Шамшина, Г. Шершеневич, В. Яковлев, О. Ярошенко й ін.

У Республіці Казахстан правове регулювання діяльності й охорони праці творчих працівників здійснюється відповідно до Конституції Республіки Казахстан [1], Трудового кодексу Республіки Казахстан [2] та Закону «Про культуру» [3].

Особливості правового статусу, охорона праці й інша творча діяльність творчих працівників визначається відповідно до закону Республіки Казахстан «Про культуру». Відповідно до законодавства Республіки Казахстан, поняття «творчий працівник» та «робітник культури» є тотожними в правовому визначенні та розуміються як фізична особа, що здійснює та реалізує професійну творчу діяльність із метою збереження, розвитку та популяризації культурних цінностей серед громадян. Але правовий статус визначається окремо щодо працівників культури та творчих працівників. Крім того, зазначаються особливості творчої діяльності, охорона праці та правовий статус творчих працівників. Соціально-правове забезпечення й охорона праці творчих працівників у Республіці Казахстан залежать від низки чинників, умов праці та ризиків можливих професійних захворювань. Пенсійне забезпечення творчих працівників передбачає комплекс правових гарантій та здійснюється передбаченим спеціальним законодавством Республіки Казахстан порядком. Уряд зазначеної країни встановлює державні стипендії в галузі культури для творчих працівників для підтримки останніх [3].

Особливості правового регулювання творчих робітників визначає Трудовий кодекс Республіки Казахстан, який регламентує гарантії їхніх прав у сфері охорони праці. Зокрема, до таких правових гарантій належать умови праці, які мають відповідати національним стандартам, а також правилам безпеки й охорони праці. Ще однією правовою гарантією охорони праці є обов'язків медичний огляд, який встановлюється для будь-якої категорії працівників. Також проведення періодичних перевірок на знання вимог з охорони праці серед творчих працівників. Варто зазначити, що нормативно-правові акти у сфері охорони та безпеки праці регламентують організаційно-технічні, санітарно-гігієнічні, технологічні, фізичні й інші норми, нормативи, правила та процедури, які мають на меті захист життя та здоров'я творчих працівників у проце-

сі їхньої творчо-трудової діяльності [2]. Тобто основою правового регулювання охорони праці творчих працівників в законодавстві Республіки Казахстан є Конституція, трудове законодавство, а також спеціальний закон про культуру, який визначає особливості правового статусу творчих працівників.

Серед шляхів запозичення досвіду Республіки Казахстан щодо правового регулювання охорони праці творчих працівників для українського законодавства варто виокремити такі:

- зазначити особливості трудової діяльності й охорони праці творчих працівників в єдиному нормативно-правовому акті у сфері культури;
- встановити гарантії охорони та безпеки праці творчих працівників в українському трудовому законодавстві;
- регламентувати проведення періодичних перевірок на знання вимог щодо охорони праці серед творчих працівників;
- зобов'язати проходити обов'язковий медичний огляд для такої особливої категорії працівників, як творчі;
- встановити та закріпити в законодавстві щодо діяльності творчих працівників чинники й умови соціально-правового забезпечення й охорони їхньої праці.

Переходимо до дослідження європейського досвіду правового регулювання охорони праці творчих працівників. Зокрема, правове регулювання здійснюється на основі Загальної декларації прав людини та громадянина [4], Міжнародного пакту про економічні, соціальні, культурні права [5], Рекомендації Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) про стан творчих працівників [6], Всесвітньої конвенції про авторське право [7], Бернської конвенції про охорону творів літератури і мистецтва [8], Римської конвенції про охорону прав артистів-виконавців, виробників фонограм та працівників органів радіомовлення [9].

Рекомендації ООН про стан творчих працівників творчим працівником визначають будь-яку особу, що інтерпретує та створює мистецькі твори, безпосередньо бере участь в їх відтворенні, вважає власну творчу діяльність нерозривною частиною особистого життя, що сприяє розвитку культури та мистецтва, визнана як творчий працівник незалежно від трудового статусу творчого працівника [6]. У результаті аналізу цього міжнародно-правового документа варто зазначити, що європейська спільнота всебічно гарантує охорону праці творчих працівників, зокрема шляхом встановлення та забезпечення соціально-правового статусу творчих працівників як таких, що займаються творчою діяльністю з метою підтримання пріоритету національних інтересів, служіння державі та суспільству. Держава має створювати та регламентувати нормальні умови для творчої діяльності творчих працівників, підтримувати їх у всіх сферах суспільного життя, надавати джерела фінансування тощо. У разі порушення основних прав та норм охорони праці вживати заходів із використання національних та міжнародних механізмів захисту таких прав. Крім того, діяльність держави із правового регулювання охорони праці творчих працівників має бути спрямована на підтримку початкових етапів у мистецтві, забезпечення та виділення джерел фінансування на створення творів, розвивати творчу діяльність, популяризувати мистецькі твори шляхом проведення виставок, інших культурних заходів, знаходити можливості юридичного захисту творчих працівників щодо зайнятості й умов їхньої праці відповідно до вимог, передбачених Міжнародною організацією праці. Це поширюється на тривалість робочого дня, часу відпочинку та вихідних днів, оплачуваних відпусток з урахуванням часу на поїздки та репетиції, а також спектаклів та публічного виконання, умов праці, охорони життя та здоров'я. Крім того, зважати на те, що важливим аспектом роботи творчих працівників є необхідність в окремих приміщеннях, де вони працюють, тому варто зважати на дотримання відповідних санітарних норм і норм безпеки, забезпечення охорони архітектурної спадщини та навколишнього середовища, пов'язаних із перебудовою приміщень для творчих працівників, що мають відповідати вимогам творчої діяльності, за необхідності, встановлювати та регламентувати норми, що стосуються компенсації для творчих працівників, вживати комплексних заходів для захисту прав щодо участі у відстрочених платежах або частках у прибутках виробництва, що стосуються реальних доходів та соціальних гарантій творчих працівників.

Більшість європейських країн ухвалили норми, регламентовані міжнародною організацією ЮНЕСКО в галузі науки, освіти та культури. Серед них Франція, Німеччина, Бельгія, Данія, Норвегія й інші. Законодавство зазначених країн щодо правового регулювання охорони праці творчих працівників відповідає стандартам, визначеним у Рекомендаціях ЮНЕСКО. Відповідно до рекомендацій ЮНЕСКО «Про правове становище творчих працівників» від 27 жовтня 1980 р. [10, с. 376–393], встановлюється сутність правового поняття творчих працівників як осіб, що

створюють і виконують твори культури та мистецтва, беруть участь у відтворенні та безпосередньо вважають, що творчий процес та творча діяльність є невід'ємною частиною особистого життя, тобто здійснюють заходи для розвитку культури та мистецтва, визнання особи за творчого працівника, незалежно від того, чи здійснює вона творчу діяльність на основі трудового або іншого договору, є членом спілки або асоціації, або не є таким членом. Такий підхід до тлумачення поняття творчого працівника базується на визначенні Всесвітньої конвенції про авторське право [7] та Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів [11]. Отже, правовий статус творчого працівника безпосередньо стосується авторів літературних, наукових та художніх творів, артистів-виконавців, виробників фонограм.

Законодавство Німеччини щодо правового регулювання охорони праці творчих працівників діє як налагоджений механізм, що спрямований на забезпечення пріоритетних прав творчих працівників незалежно від виду здійснюваної ними творчої діяльності. Так, законодавство Німеччини передбачає наявність професійних спільнот, які опікуються охороною праці робітників. Професійні спільноти реалізують функцію страхування відповідальності роботодавців щодо травматизму та професійних захворювань. Такі організації фінансуються коштом членських або страхових внесків. На законодавчому рівні в Німеччині ухвалена концепція охорони праці з попередження професійних ризиків [12]. Основними напрямками діяльності професійних спільнот є технічний контроль стану охорони праці на підприємствах; проведення навчання застрахованих осіб різних категорій, творчих працівників також; страхове забезпечення; медичне обслуговування; соціальна допомога; ведення науково-дослідної діяльності в різних областях, пов'язаних із безпекою праці й охороною здоров'я працівників [13]. Отже, варто назвати такі аспекти правового регулювання охорони праці творчих працівників у Німеччині, корисні для України:

- створення професійної спілки у сфері діяльності творчих працівників, яка б забезпечувала охорону праці останніх шляхом страхування від травматизму та професійних захворювань, медичне обслуговування творчих працівників, соціально-правову допомогу, ведення науково-дослідної діяльності в різних областях, пов'язаних із безпекою праці й охороною здоров'я творчих працівників.

Під час дослідження особливостей правового регулювання охорони праці творчих працівників в Європі варто зазначити, що професія творчого працівника є престижною, тому потребує стимулювання такої праці з боку держави. Наприклад, надання творчим працівникам податкових преференцій.

Правове встановлення податкових пільг для творчих працівників спрямоване на покращення матеріального забезпечення артистів, художників, письменників тощо. Так, в Ірландії всі категорії творчих працівників звільнені від оподаткування, хоча бюджет країни втрачає через це значні суми. На відмінну від Ірландії, у Франції така податкова пільга в законодавстві охороняє працю тільки скульпторів і художників. Державні гранти, які отримують творчі працівники та діячі культури у Фінляндії, податком на прибуток не обкладаються. З метою охорони праці працівників творчих професій, які здійснюють самостійно творчу діяльність та мають нерегулярний заробіток, більшість європейських держав дозволяють оподаткування гонорару автора здійснювати протягом декількох років. Так, у Франції цей термін становить п'ять років, у Фінляндії – три роки [14].

На основі проведеного аналізу варто визначити такі шляхи запозичення європейського досвіду для України:

- повноцінне узгодження законодавства у сфері культури, мистецтва й охорони праці творчих працівників з європейськими стандартами;
- запровадження податкових пільг для творчих працівників на зразок європейських країн;
- реформування законодавства у сфері праці, зокрема шляхом ухвалення нового Трудового кодексу, в якому варто регламентувати нові норми щодо визначення правового регулювання охорони праці творчих працівників відповідно до європейського законодавства у такій сфері діяльності;
- гармонізувати законодавство у сфері охорони праці творчих працівників відповідно до міжнародних договорів;
- роз'яснити сутність поняття «творчий працівник» на зразок Рекомендації ООН про стан творчих працівників;
- впорядкувати систему соціальних, правових, економічних, технічних, організаційних, санітарно-гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів відповідно до європейських стандартів.

Список використаних джерел:

1. Конституция Республики Казахстан от 30 августа 1995 г. Ведомости Парламента Республики Казахстан. 1996. № 4. Ст. 217.
2. Трудовой кодекс Республики Казахстан: Закон Республики Казахстан от 15 мая 2007 г. № 251–III. Ведомости Парламента Республики Казахстан. 2007. № 9 (2490). Ст. 65.
3. О культуре: Закон Республики Казахстан от 15 декабря 2006 г. № 207–III. Ведомости Парламента Республики Казахстан. 2006. № 24 (2481). Ст. 147.
4. Загальна декларація прав людини (рос/укр): міжнародний документ від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. 2008. № 93. С. 89. Ст. 3103. Код акта 45085/2008.
5. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права ООН: міжнародний документ від 16 грудня 1966 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_042/card6#Public.
6. Рекомендація про стан творчих працівників: міжнародний документ від 27 жовтня 1980 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_249?test=Up9Mf3o6frtC5d42ZizG6Q1kHI4QUs80msh8Ie6.
7. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 р. ЮНЕСКО: міжнародний документ від 6 вересня 1952 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України 2004 р. № 4. Книга 1. С. 61. Ст. 816.
8. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів: міжнародний документ від 24 липня 1971 р. Зібрання чинних міжнародних договорів України 2006 р. № 5. Книга 2. С. 320. Ст. 1247.
9. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення: міжнародний документ від 26 жовтня 1961 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_763/card6#Public.
10. Международные нормативные акты ЮНЕСКО. М., 1993 // Консультант Плюс: справ.-правовая система.
11. Verordnung über die Beschäftigung von Ausländerinnen und Ausländern (Beschäftigungsverordnung – BeschV) // Zuletzt geändert durch Art. 1 V v. 29.7.2015 I 1422.
12. Сорокина Т. Безопасность и охрана труда в Германии. URL: <http://ohranatruda.ru/news/901/148888/>.
13. Абанкина И., Абанкина Т., Осовецкая Н. Финансирование культуры в европейских странах: обзор подходов и методов. Отечественные записки. 2005. № 4 (25).

УДК 342.9

МОРОЗ Т.П.

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

У статті проаналізовано недоліки та прогалини правового регулювання професійної підготовки державних службовців. Зазначено шляхи вдосконалення механізму правового регулювання професійної підготовки державних службовців. Обґрунтовано зміст кожного з них.

Ключові слова: механізм правового регулювання, професійна підготовка, державні службовці, трудове законодавство, удосконалення.

В статье проанализированы недостатки и пробелы правового регулирования профессиональной подготовки государственных служащих. Указаны пути совершенствования механизма правового регулирования профессиональной подготовки государственных служащих. Обосновано содержание каждого из них.

Ключевые слова: механизм правового регулирования, профессиональная подготовка, государственные служащие, трудовое законодательство, совершенствование.